פגיעו פגיע. להתראת מלקות דשייך בתמיה: **וכי יודע.** ממה ידעינן הלא שהתרו בו ועדיין הוא מודה לשם? אם היה לא נאמר הלא "וכי יודע" משמע תמיד הוא בזהוט, זה מיקר: **חמולגים פוטו מקושש.** שקשש עצים לא נאמר הלא "מקושש" לאחר שהתרו בו ומקושש ומה טעם תלוי בכך הלא תורה אור שהתרו בו ועדיין היה מקושש: **על** פסוק **פנקי דיבור.** התראה: **פוס פמיגא.** לאותו דאיכא מיתה הלא מלקות הוא דבעינן התראה לכל חייבי מיתות דמדמרי אימת לא ליבעי: **ופרסי בנסקלין נמס לי.** מקושש ומעורר בסקילה: **לר' שמעון.** דאמר שריפה חמורה ולא אמו נשרפין מנסקלין בהתראה משום דלא אמר בנסקלין, שהן קלין, לחב קלא אחריהן לאחויי נשרפין כאם אינו ענין: **ולימו סע.** מלקות וסייף: **סמס.** משמע כבר הוא כמה קודם שבא לבית דין שחייב עצמו מיתה בפיו: **עדי נערה שמאורסה כו'.** לקמיה פריך מאי שנא נערה המאורסה דנקט: **נאורסה על כמנס נאנו.** ולא לאורנה: **סיכי מיקטלא.** וכיון דאיכא לא מיקטלא פטיטא דאיכא לא מיקטלי כלשון זמם כתיב (דברים יט): **בשמס מכרים.** דאיכא מיקטלא אם לא הוזמו אלו ואינם לא מיקטלי דיטולין לומר כשבאנו לבית דין לא לחייבה מיתה נתכוון אלא לומר אמרו אתריב אין התריה אלא להמית ואם לא מצי למימר לא להורגה באנו: **אם שמס עדות.** הואיל ואי אפשר לקיים בו ודרשה וחקרה ודרשו השופטים והנה עד שקר וגו' (שם): **אנא שמס מכרים.** דקיימא לן לר' יוסי בר יהודה דמיקטלא בלא התראה היכי משכחת לה כיון דאינהו לא מיקטלי דיטולין לומר לאוסרה באנו שהרי לא מיקטלא: **כשוינמס ומוזרס ומינמס.** דהכך עדי זנות שני אין יכולין לומר לאוסרה באנו שהרי כבר נאסרה מזנות ראשון ולא באו אלא להורגה: **ופרכינן והא יכולין לומר נאורסה על כומנס שני באנו.** דקיימא לן במסכת סוטה (דף כו:) מזנמתה ונטמאה שתי פעמים כשם שאסורה לבעלה כך אסורה לבועל: **שוינמס מבועל ראשון.** וכבר נאסרה עליו: **אי נמי שוינמס מקרובים.** שהיא אסורה להם משום ערוה: **אמינו מא דלא יהבא מוסיף.** ואיכא למימר דלא אסקא אדעתייהו לאוסרה עליו שהרי לא היו רואים אותה יושבת תחתיו אמינו הכי יכולין לומר: **פריכנן.** *יוסרמ"ל בלעז": **אין זה נכון.** ועדותן בטולה והוא והם פטורים מיד: **פרי זה נכון.** דלא שייכי בדיקות להכחיש אלא בנוגעים של עדות: **כסודר שמנקו בס.** שהעידו שמנקו את חבירו בסודרו ועל הסודר היו נבדקין שמר היה לו לבן היה: **שמנקו.** דקו ותחכה מעוקלה: **מגיגא.** הפרי קרי תאינה: **שמיפרו.** לשון שפוד: **מגיגים שפורות מגיגים לבנות.** דעל כרחך בתאינים עצמן לא אפשר להרגיש: **כמקירות משוי ליס.** לבדוק בכל אשר יוכל כדי להכחיש וכי היכי דבחקירות מחכחשי בדבר אחר זה לומר במקום פלוני הייני "דבר אחר" דהמקום לא הרגו בדיקות: **מי פוס כמנסדרין.** בשעה שהיו דנין דיני נפשות: **מרבנים שנס.** ולשונים עסק בפרקמטיא למלגיים למד אחרונים ומעשה דיין ולא הוכלתה: **כמגוס.** מקום היה בירושלים וכן שמו: **דיני קנסות מלקא דמסך.** וכי לשכת הגזית גורמת לדיני קנסות: **אנא דיני נפשות.** בכל מקום הלא בעוד שסנהדרי טהרת בלשכת הגזית שלאמר (דברים יז) וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם וכיון דחזו דנפשי רוצחים ולא היו מספיקין לדון עמהו וגלו מקום: **ומגן מעשרב כים מפקדם וכו'.** ולפני הדיינין רבותיו ואיסתכר להו מעמיה: וקבעוה

אבל מקולה דחמורה אימא לא. בכולה שמעתין הכא ולעיל לא יליפי חייבי מיתות מהדדי ואימה מנא לן דנסקלין ונשרפין פטורים מן התשלומין דלא יהיה אסון ברוצח כתיב (שמות כא):

באשה חבירה. ולא בעי ר' יוסי שיחיר עצמו למיתה לא נמי תבר כאילו אחיר עצמו: **לאוסרה** על בועלה שני באנו. הוה מצי למימר דאיירי שזינתה ולא ידעי מי הוא: **אי** נמי שזינתה מקרוביה. ואי"ת אכתי מצי אמרי לפוסלו בעדות באנו דבא על הערוה(ב) פסול לעדות וי"ל דא"כ הא"ל פלוני בא על ערוה המאורסה: כמאן

תניהו עניין למלקות. ובגז"ש דלשון רשע ליכא למילף (כדלעיל דף י.) כיון דלשון בעדים שוממין כתיב ועדים שוממין נופייהו לא בעי התראה": **ואי** כתיב כי יזיד. דימה דהתראה בעיר הגדמה ג) מכל דמהני לא אחיה שכן ממנו פלגו ולעיל [דף מ:] מתמע דבעינן התראה:

אבל דעל ענין למלקות, **דבי חזקיה** תנא °וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה" שהתרו בו ועדיין הוא מזיד דבי רבי ישמעאל תנא °המוציאים אותו מקושש עצים" שהתרו בו ועדיין הוא מקושש דבי רבי תנא °על דבר אשר ענה על עסקי דיבור וצריכא: דאי כתב רחמנא אחותו הוה אמינא חייבי מלקות אין חייבי מיתות לא, כתב רחמנא "כי יזיד" ואי כתב רחמנא "כי יזיד" הוה אמינא הני מילי סייף דקיל אבל סקילה דחמורה אימא לא צריכא. ותרתי בנסקלין למה לי: לר"ש לאתויי נשרפין לרבנן *מילתא דאתיא בקל"ו טרח וכתב לה קרא, ולכתוב רחמנא בנסקלין ולילתו הנך ולינמרו מיניה? הבא נמי מילתא דאתיא בקל ודומר טרח וכתב לה קרא:

°יהתיר עצמו למיתה: מנא לן? אמר רבא ואיתימא חזקיה אמר קרא °יומת המת"-עד שיתיר עצמו למיתה, אמר רב חנן *עדי נערה המאורסה שרוחמו אין נהרגין מתוך שיכולים לומר "לאוסרה על בעלה באנו" והא אתרו בה? דלא אתרו בה, ואי לא אתרו בה היכי מיקטלא? *באשה חבירה ואליבא דרבי יוסי בר יהודה דתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר אין צריך התראה לפי שלא נתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד וכיון דאינהו לא מיקטלי, איהי היכי מיקטלא הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה? *וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא שמה עדות? הכי נמי קאמר מתוך שאין נהרגין שיכולין לומר "לאוסרה על בעלה באנו" אף היא אינה נהרגת דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה, אלא באשה חבירה דקיימא לן דמיקטלא, אליבא דר' יוסי בר יהודה היכי משכחת לה? כשזינתה וחזרה וזינתה, והא יכולין לומר לאוסרה על בועלה שני באנו? שזינתה מבועל ראשון אי נמי שזינתה מקרוביה, מאי שנא נערה מאורסה דנקט אפילו נשואה נמי: אין, אלא אפילו האי דלא יתבא תותיה יכולין לומר "לאוסרה על בעלה באנו" אמר רב *חסדא: אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר *באריחן הרגו אין זה נכון, אחד אומר בליין שחורין ואחד אומר כליו לבנים הרי זה נכון מיתיבי "נכון" שיהא נכון: אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר באריחן הרגו, אחד אומר בליין שחורין ואחד אומר כליו לבנים אין זה נכון תרגמה רב חסדא בסודר שתנקו בו דהיינו סייף ואריחן אחד אומר סנדליו שחורין ואחד אומר סנדליו לבנים אין זה נכון: התם נמי כגון שבעט בו בסנדלו והרגו אמר מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנה אמר רמי בר חמא כגון שעקץ תאנה בשבת דעלה קא מיקטיל, והא תניא אמרו לו תחת תאנה הרגו? אלא אמר רמי בר חמא כגון ששפדו בייתדה של תאנה אמר להן תאנה זו עוקציה דקין עוקציה נסין תאנים שחורות תאנים לבנות אלא אמר רב יוסף מבן זכאי לותיב אינש שאני בן זכאי דבדיקות כחקירות משוי ליה מאן בן זכאי אילימא רבי יוחנן בן זכאי, מי הוה בסנהדרי והתניא כל שנותיו של רבי יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה ארבעים שנה עסק בפרקמטיא מ' שנה למד ארבעים שנה למד ותניא *ארבעים שנה קודם חורבן הבית גלתה סנהדרי וישבה לה בחנות ואמר ר' יצחק בר אבודימי לומר שלא דנו דיני קנסות ס"ד אלא שלא דנו דיני נפשות ותנן משחרב בית המקדש בתחלה רבן יוחנן בן זכאי אלא בן זכאי דעלמא הכי נמי מסתברא דאי ס"ד רבן יוחנן בן זכאי קרי ליה ר' בן זכאי והתניא מעשה ובדק רבן יוחנן בן זכאי אלא תלמיד היושב לפני רבו הוה ואמר מילתא ומסתבר להו מעמיה וקבעוה

שיכולין העדים לדונות ולומר לאוסרה על בעלה באנו נמצאת עדותן מתחלה עדות שאי אתה יכול להזימה שנאמר ועשיתם לו כאשר זמם לעשות ומאחר שיכולין לדונות כענין הזה ויש לומר שלא העידו להרגיה גם אם נמצאו זוממין אינן נהרגין גם היא אינה נהרגת בערות זו שאינו מתקיים בענין הזה הרגיה בוזמסין ואליבא דר' יוסי אשה חבירה כיון שיכולין העדים לדונות כענין הזה היא שנהרגת היכי משכחת לה. ופרשינן כשיעידו עליה כי זנתה הנה נאסרת בערות זו בבעל ולבועל דקי"ל כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל עוד העידו עליה הם הם העדים הראשונים שזינתה פעם שניה מן הבועל הראשון וכיון שעדותן הראשונה זו אסורה על שתיהן עדותם השניה אינן יכולין לדונות ולומר לאוסרה באנו לא לבעל ולא לבועל לפיכך היא נהרגת שהיא חבירה והן נהרגין שאינן יכולין לומר לאוסרה באנו שכבר אסורה היא מעדותן הראשונה על שניהן. אי נמי כשהעידו שזינתה עם אביה או עם חמיה וכיוצא בהן מן הקרובין: כל הסרבה בבריקות משובח: **אמר** רב חסדא אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר באריחן הרגו אין זה נכון. כלומר הוכחשה עדותן. מי' אריחן כגון אופל. וי"א כמין גרזן הוא. אבל א' אומר כליו לבנים וא' אומר כליו שחורים עדותן קיימת והוא דלא אמרי ברי (לכם)*). ותני מילי בכלי מלבוש אבל בכלים שהרגו בהן כגון סודר שהנקו בו שזה אומר שחור וזה אומר לבן הוי כמו בסודר שבעט בו והרגו לא הוה עדותן בטילה. שה כמו סייף ואריחן הוא. ת"ש מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים ואמר רמי בר חמא כגון ששפדו שפדו מלשון שפוד. ופירושו ברזיה בייתדה של תאנה זו שהוא כגון סייף ואריחן. פ' סרבלא צריבא. פלית לבן נקי ברסתרמינין והרבי לך בורית ותסבי צריבא. איני התחנא אמר להן תאנה זו עוקציה נסים או עוקציה דקין תאניה לבנים או שחורים. ודחי רב יוסף ואמר וכי מבן זכאי נקים ונותיב. בן זכאי בדיקות כחקירות משוי ליה נמצא הא דבן זכאי פליגא אדרב חסדא ואסיק: כל

*) נראה לפ"ל כרי לנו

הגהות מהר"ר רגשבורג לא) גמ' ויסא יכולין לומר לאוסרה כו'. נ"ב ע' מגנה לגלן ס"ג מס' סוטה הל' י"ב ד"ה שם מפי כשמוזה כו' ובספר מגיגת לות יוסף כלן. ב) תוס' ד"ה ואי כתיב כי יזיד דומת דסהרלה כמיר המתה ומי'. נ"ב עיין לקמן קיא ע"ב ובכר הגיג עליסם מזה מיה רשון מ' שלח לך יומ"ם דף סב ע"א כמה שייך ליעקם דף לכת ע"ב ומ' תגנים מ"י.

[כדלעי' כתוב' נ. בגיאור ולעיל מ:]

יח א מיי' פי"ב מסלכות סנהדרין הלכה כ:

יט ב מיי' פ"א מהלכות עדות הלכה ם ופ"ב שם הלכה ח:

כ ג מיי' שם פ"ב הל"ב:

[פסחים יח: ושם]

[פי' הוספות מכות ב. ד"ה מעידין]

[עיין לקמן מב: מכות ז: ודף מ:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכא אחרו בה ב"ב ר"ל שמדיים שמאמרו לה דבא לפי אמת בכל שקר: (ב) תוס' ד"ה לי נמי וכו' דבא על הערוה. ר"ב עיין פרק זה בורר דף כו ע"ב ד"ה מתבור על הפרוות:

[לקמן מח. ב"ק מה:]

[עיין לקמן מב: מכות ז: ודף מ:]

[עיין לקמן מב: ודף מ. לקמן מא.]

[פי' כעין לוזמל ויש לומרים כעין גרזן עגול ערך חרכן]

רבינו חננאל

וכי יזיד איש על רע' ילפינן מינה התראה בנהרגין כלומר אתרו בו ועדיין הוא מזיד הוא ובנסקלין מקושש עצים בשבת ותוב באורוה מדכתיב על דבר אשר ענה על עסקי דבור וצריכי כולה משמעה היא: מנא לן דבעינן עד שיתיר עצמו למיתה דייק רבא מדכתיב יומת המת שם"ם מדאוסיף קרא המת בעינן עד שיתיר עצמו למיתה. א"ר עדי נערה המאורשה שרוחמו אין נהרגין מתוך שיכולין לומר לא באנו להעיד עליה שזינתה אלא להעיד שזנתה ואסורה היא על בעלה ואקשינן הא"ך יכולין לומר כי לאוסרה על בעלה באנו והנה הן העידו שהתרו בה לזיתה. ופרקינן שלא התרו בה מפני שהיא חבירה. וכר' יוסי בר' יהודה דתנו חבר אינו צריך התראה שלא נתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד כלומר שלא יאמר התורת לא הייתי יודע כי התורת נהרג אלו ידעתי לא הייתי הורגו והחבר אינו יכול לומר לא הייתי יודע וכיון

[עיין לקמן מא. ד"ה ומאי]

[עיין לקמן מא. ד"ה ומאי]

[עיין לקמן מא. ד"ה ומאי]

כמאן כר' עקיבא דמקיש שלשה לשנים. פ"ה ר' עקיבא מקיש שלשה לשנים במסכת מכות (דף ה:) מה שנים אינן נהרגין עד שיזומו שניהם אף שלשה עד שיזומו כו' וה"א אפשר להזימן ואע"פ דר"ש קאמר להך מילתא התם דאיתא ר' עקיבא מקשינהו להכי מה שנים נמנא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומיהו אית ליה נמי דר"ש ומוסיף הוא וקשה לפי' דה"ל למיתנא הכא דר"ש היא דאמר הכי בהדיא ועוד דכתב הכי קאמר דלא כר"ע אלא כמאן ויש לפרש דהא דקאמר עד שיזומו שלשתן הייט כשסוט עדותן אבל אמר איני יודע כגמנא אחד מהם קרוב או פסול דמי דלרבי שמעון תתקיים העדות בשאר ולר"ע עדותן בטלה והייט דקאמר כר"ע והשתא ניחא דקאמר בתריה דלא כר' עקיבא אלא כר"ש: ***שזה** יודע בעיבורו של חדש.

קשה ומה אילו דייקינן בהני סהדי דתרוייהו ידעי בעיבורו של חדש והא"ל עדות מוכחשת ואין ניקוס וגימא דהכי קאמר ומיקמליה מספיקא דכה"ג פרקינן בפ"ק דפסחים (דף יא: וסס) לאביי דאמר לדברי ר' יהודה אדם טועה חצי שעה וי"ל דשפיר דייקינן כיון דשיילינן באיזה יום ומטווים ליום אחד ש"מ זה ידע בעיבורו של חודש וזה לא ידע ואם תאמר היכי דייק מהכא ברים בן סורר (לקמן דף פט:) דבדיני נפשות אזלינן בתר רובא דרובא דאיכא טעו בעיבורא דירחא אמאי הכא דטווי שניהם ליום אחד וי"ל דאם איתא דלא אזלינן בתר רובא ה"ל כחוזר ומגיד במאי דקאמרי אחר כך דהרי כבר הוכחנו מידי דהוה אאחד אומר בשלשה ואחד אומר בחמשה דאפי' טווי ליום אחד עדותן בטלה ולא אמר חד טעה בשני עיבורי לא טעו אינשי כדאמר בגמ': ***אחד** אומר בשתי שעות. תימה אמאי (ה) קיימת אילו דייקינן בהני סהדי דהאי דאמר שתי שעות בתחלת ב' דהוה ליה קודם הגן החמה *ועדותן בטלה דהא תחלת ב' קודם הגן החמה כדמוכח בפרק מי שהיה ממא (פסחים דף נב:) דמעלות השחר עד הגן החמה ה' מילין והם שמונים היום דהייטו שעה ומחצה וי"ל דודאי כי (ו) דייקינן בהגן לא טעו אינשי אבל הני לא דקדקו אלא בשעות ואין בני אדם בקיאים בשעות וסבורין שהשעה מתחלת אחר הגן החמה: ***אחד** אומר בשלשה ואחד אומר בה'. הקשה ריב"א לרבא דאמר בפ"ק דפסחים (דף יב: וסס) אדם טועה שתי שעות חסר משהו אחמי עדותם בטלה כשייליה דילמא האי דקאמר חמשה ו"ל דלבטל עדות בדקינן להו משום דכתיב (במדבר לה) והאילו העדה ולא לקיים עדותן ול"ת מ"מ גימא טובדא כי הוה ברביעית הוה וי"ל דקסבר רבא דאין לתלות טעות בשניהם: פועלי

וקבעוה בשמיה: כי הוה למד בן זכאי הוה קרי ליה כתלמיד היושב לפני רבו, כי הוה למד הוה קרי ליה רבן יוחנן בן זכאי, כי קרי ליה בן זכאי על שם המעיקרא וכי קרי ליה רבן יוחנן בן זכאי על שם ההשתא: (ח) כמעשה ובדק כו') מה בין הקירות כו': מאי אפילו שנים אומרים - פשיטא, בי אמר אחד אינו יודע עדותן קיימת כי אמרי בי תרי נמי עדותן קיימת? אלא ששת ארישא קאי והכי קאמר בהקירות אפילו שנים אומרים ידענו ואחד אומר אינו יודע עדותן בטילה כמאן? כר"ע דמקיש שלשה לשנים, אמר רבא והא "עדותן קיימת" קתני! אלא אמר רבא *ה"ק אפילו בהקירות שנים אומרים ידענו ואחד אומר אינו יודע עדותן קיימת כמאן? דלא כר"ע. רב כהנא ורב ספרא תנו סנהדרין בי רבה פגע בהו רמי בר חמא אמר להו מאי אמריתו בה בסנהדרין בי רבה, אמרי ליה "ומאי אמרינן בה בסנהדרין גרידתא ומאי קשיא לך? א"ל מהא דקתני מה בין הקירות לבדיקות הקירות אחד אומר "אינו יודע" עדותן בטילה, בדיקות אמר אחד "אינו יודע" ואפי' שנים אומרים "אין אנו יודעים" עדותן קיימת מבדי אידי ואידי - דאוריתא היא מאי שנא הקירות ומאי שנא בדיקות? א"ל הכי השתא בהקירות אמר אחד "אינו יודע" עדותן בטילה דהויא לה *עדות שאי אתה יכול להזימה בדיקות אמר אחד מהן "אינו יודע" - עדותן קיימת - "עדות שאתה יכול להזימה" הוא, אמר להו אי הכי אמריתו בה, טובא אמריתו בה", אמרי ליה "מטיבותיה דמר אמרינן בה טובא מנזיהותיה דמר לא אמרינן בה ולא חדא": אחד אומר כו': עד כמה אר"ל אחא בר חנינא אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן עד רובו של חודש אמר רבא אף אנן נמי תנינא אחד אומר בשלשה ואחד אומר בה' עדותן בטילה ואמאי נימא שזה יודע בשני עיבורין וזה אינו יודע בשני עיבורין, אלא לאו משום דברובה ידע, לעולם אימא לך ברובה נמי לא ידע ובשיפורא ידע בחד שיפורא אמר, דמעי בתרי שיפורא לא אמר, דמעי ור"ל אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן עד כמה מברכין על החדש? עד שתתמלא פגימתה וכמה? אמר רבי יעקב בר אידי אמר רב יהודה עד שבעה נהרדעי אמרי עד ששה עשר ותרוייהו

וקבעוה בשמיה. והאי דקרי ליה בחדא מתני' בן זכאי ובחדא רבן יוחנן בן זכאי דקרי ליה כן זכאי' על שם ההיא שמעתא דאמרה להא מילתא ומאן דקרי ליה 'רבן' על שם סופיה קרי ליה: פשיטא. כיון דאמר אחד אינו יודע תמצינן תנא דעדותן קיימת:

כי אמרי מרווייהו נמי קיימא סיא. דאילו אמר אחד "אינו יודע" ודע מאי רבותיה כיון דאמר חבירו אינו יודע זה לא מעלה ולא מוריד: ומ' אומר כו'. שהיו שלשה: ר' עקיבא מקיש שלשה לשנים. במסכת מכות (ד' ה:) מה שנים (ג) אינן זוממין עד שיזומו שניהם אף שלשתן עד שיזומו שלשתן והא' לא אפשר להזימן ואע"ג דלר"ש קאמר הא מילתא התם דאילו ר' עקיבא מקשינהו להכי מה שנים נמנא אחד מהן קרוב או פסול כו' מיהו ר"ע אית ליה נמי דר"ש ומוסיף איהו: (ל"ב) אמר. הא דקתני "אפי' לאו אתרוייהו דבדיקות אלא אתרוייהו דהקירות אלא הכי קאמר מה בין הקירות לבדיקות - הקירות היכא דליכא אלא חדא סהדי אמר ר' "אינו יודע" עדותן בטלה בדיקות אמר אחד "אינו יודע" עדותן קיימת והא הדין לשניהם דהוה ליה פלוגתא המוזמת בהקירות, ואפי' בהקירות משכחת לה דאמר אחד אינו יודע עדותן קיימת והיכי דמי כגון דאיכא תלתא דאפשר לעדות שתתקיים בשנים ומשום שאינו אלא מיפסלי הכי ודלא כר"ע: כסנהדרין דבי רבה. כלומר מה חידוש אתם אומרים בסנהדרין בבית אולם גדול כגון רבה ים לכם לחדש בה הרבה: ומאי אמרינן בסנהדרין גרידתא. מה יש לנו לומר אינו לא הייטו למידים מפי חכם כל כך היכא יש להקשות בה ומאי קשיא לך: כל דאורייתא. ודרשת ומקרא (ה) דאורייתא כדאמר לעיל נכון אחד אומר כלום שיהא נכון אחד אומר כלום שמורים כו' דהייטו בדיקות נכון שיהא דבריהם מכוונים: שאי אפשר יכול להזימן. בכולהו שבע הקירות הזמה כתיבי אבל בדיקות אפי' אומרים כולן "אין לנו יודעין" עדות שאתה יכול להזימה היא שהזמה ליכה תלויה כך אלא הכחשה דמאי שייך עמנו הייתם נגבי בדיקות: טובא אמריתו בה. הרבה יש לכם טעמים בה: מטיבותיה דמר אמרי' כל טובא. מחמת שאתה טוב ועניו ומודה לנו אנו אומרים בה הרבה: מנזיהותיה דמר. אם היית רולה להתרים בנו ולהקשות לא הייטו יודעים נגדך כלום מזיהות לשון המדבר בקשי ובחזקה (ו) לשון מזהה דאריה (פסחים דף קיב:) אשגרוני"ר: עד כמה. יכנסו בתוך החדש יש ביניהם יום אחד שיטעו בעיבור החדש: עד רובו של חדש. אבל מכאן ואילך כגון אחד אומר בעשרים, ואחד אומר בעשרים ואחד' לא תלינן בעיבור החדש דכבר שמע בימים הללו שהיה חדש מעוכר: שזה יודע בב' עיבורים. שהיו שני חדשים מעוברים לו ביחד לו בדילוג וזה מכאן לכולן חסירין: אלא מפוס. דאמרי ברובא ידע ברוב ימים שעברו כבר שמע מה היה: שיפורא. שופר היו תוקעין בקידוש החדש ביום שהוא על הלבנה בהתחדשה: עד שפפלא פגימתה. אבל בתר הכי לא שייך למימר "מחדש חדשים" שהרי כבר נשמע היא: ותרוייהו

גליון השי"ס

רש"י ד"ה ור"ע ומוסיף איהו וכו' עיין לעיל דף ט ע"א תוספות ד"ה לא:

הגהות הב"ח

(א) נמי של שם דשמעתא מה בין כ"ל ומיכות מעשה ובדקו כו' נמחק: (ב) שם אמרי' דשני בתרי שיפורא לא אמרינן דמעי: (ג) רש"י ד"ה ל"ע וכו' שנים אין נעשין זוממין וכו' ומוסיף איהו כסי"ד ואח"כ מה"ד אלא אמר רבא אמר רבא כאן: (ד) בא"ד לאו אתרוייהו כו' אמאי: (ה) תוס' ד"ה אחד וכו' אמאי עדותן קיימת: (ו) בא"ד דודאי כי דייקי נכון:

[עיין לעיל נמשנה ט.]

[לקמן מח. ב"ק פה:]

[ג"ז שייך לעיל נמשנה]

[ג"ז שייך שם]

ועדותן בטלה כדאמר לקמן דאם תחלת בגיל כמ"ש

נוסח מאחר דהקירות ובדיקות אין תחלה לאחר יש הבדל בגירה בגמרא אמר "אינו יודע"

נוסח ר"ג כאן בתוכו ניתן לומר קידוש לבנה

רבינו חננאל

כל שנותיו של רבן יוחנן בן זכאי ק"כ מ' שנה עסק בפרנסמ"א וס' שנה למד וס' שנה שהיה למד אסר שטועה זו דבריקו' עוקצי תאנים ואסתבר לרבינו וקבעה בשמיה ואי אפשר לומר כי בס' שנה שהיה מלמד אמרה. דתניא מ' שנה קודם תורבן הבית נלתה סנהדרין וישבה בחנות ולא דנו דיני נפשות ואשכחנן ריב"ז

תתקין אחר חורבן הבית: הקירות אמר א' איני יודע עדותן בטלה. בדיקות אמר א' איני יודע עדותן קיימת ואקשי' מאי אפילו ב' אומרים ומשני רבא הכי קתני אפילו בהקירות ב' אומרים ידענו ואחר אומר איני יודע עדותן קיימת ורלא כר' עקיבא דסקיש ג' לב' מה ב' נמצא אחד מהן קרוב כו'. ואמרינן מבדי הקירות ובדיקות תרוייהו מראורייתא נינהו מאי שנא הקירות מבדיקות דאמרינן הקירות אמר א' איני יודע הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה דנמא של הזמה הכי היא אומרין להן היאך אתם מעידין שפלוני ביום פלוני בסקום פלוני (ואתם) (והלא אתם) הייתם עמנו בסקום אחד ובאותו היום הרי אלו ומסמין כענין הזה דרך הזמה וכיון שאמרו העדים אין אנו יודעין באיזה יום באיזה שעה כו' בטילה תורת הזמה. וקיי"ל דכל עדות שאי אתה יכול להזימה אינה עדות לפיכך הא בטלה אבל בדיקות שאין בה דרך הזמה אפילו אם אמרו אין אנו יודעין בסה הרגו עדותן קיימת: פי' מניאיתיה מנערתו. א' אומר בשנים בחודש ואחר אומר בשלשה עדותן קיימת ועד כמה אמרו משמיה דר' יוחנן עד רובו של חודש כגון שזה אומר ב' א' בחודש ומוסיף זה על זה יום עדותן קיימת כי יש לומר החודש שיצא היה ל' ונדמה לו שהיה כ"ם יום ולא שמע השופר שתוקעין בר"ה (עד) [ועד] חצי החודש יש לומר שפעמה ביום העבור יותר מיכן לא. ולדברי הכל בב' ימים שהן ב' עיטרין והוא אומר") לא הייתי יודע שאחד מהן חסר א' בתרי שיפורי לא טעו אינשי אלא עדותן בטלה: א"ר יוחנן עד סתי מברכין על החודש עד שתימלא פגימתו וכמה הוא רב יהודה אמר עד שבעה. נהרדעי אמרי עד ט"ו ותרוייהו כר' יוחנן מבריא להו דאמר עד שתימלא פגימתו רב יהודה סבר כיון שנתמתמש שני קצותיו במילואה כדרגמת יתר של קשת. כדרכ"ב כונגו הצם על יתר נתמלאת פגימתה קרינן ביה אע"פ שתוך הלבנה לא נתמלאת אלא נראת באמצעה נופה של רקיע. נהרדעי אמרי עד ט"ו ותיסלא הלבנה כדרגמת נפ"א

*) לינו מוכן ואולי ל"ל לא הייתי יודע שכיון מעוכרין ונדמו לו שנשיכן היו חסרין

מלשון